

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

11-ik szám.

PÉNTEKEN.

Mart. 15-én

1

8

4

4.

Tartalom: Örvendő ország. Februarius 17-én 1844. Corpus delicti: eredeti beszély. (Végzet). Az iszákos halála. (Dickens után). Nagy Péter végrendelete. Holmi.

ÖRVENDŐ ORSZÁG.*)

Februarius 17-én 1844.

Anyátok szemein
Még forró köny remeg;
Legkedvesb fiamat
Duló vész lepte meg.

De most hálás öröm
Dereng e' könnyeken:
Hisz legdrágább fiam
Még keblemen pihen.

Zöld bérceim fölé
Az ég haragja szállt,
Megrendíté szívem
Legédesebb fiát.

De még is szereti
Isten jó napomat,
Keblemenek meghagyá
A' legdicsőbb fiát.

Ajtai Gyula.

*) Alkalmi viszhangja Vörösmarty felséges költeményének az Életképek idei 4d. füzetében.

CORPUS DELICTI.

Eredeti beszély.

XII.

(Végzet)

Ugy van! van mivel beirjam naplóm tisztá lapjait, akár hogy sötétebb legyen az a' pokolnál, hol minden gondolat csak nyomor s kétségbeesés.

Hah, végre is ide kelle jutnom? árva lettem, ki földönfutóvá tettem az árvát, nyomorult, ki nevettem mások nyomoruságát, 's törvény kezében, mint bűnös, ki a' büntelent kelepzebe ejtve csaknem meggyilkoltam titkos befolyásommal.

Megbüntetett engem azon tör, melly Juliát becsületje felett örökös atyjától megfosztá, melly a' jó Biánkát olly ifjan kivégezte. Megbüntetett azon percz, mellyben Camill gróf házi csöndjének legelőbb sirt ástam. 'S azon percz, mellyben atyám haldokló kezével írott sorait kicsapongásom eszközeül használtam, lön éltemen átágozó: bűneimnek kiérő láncszeme, mellybe fogódzott a' bűnhődés, hogy keblemen egész poklát napvilágra huzza 's eltemessen.

Tehát az út, mellynek pályacéljául szédelő szemecimmel a' mennyet láttam, a' poklokra vezet? 's ki csaknem trónokról álmadoztam, bukni fogok a' legmélyebb tömlőczökre?

Havak teltek hogy naplőmat utőszor látam, sorsom űldőzőbe vett 's futék mint űldött vad, hol legkisebb biztosítékot reméltem ellenim ellen; de hajh, midőn egy sértett férj boszuja űld, 's van eszköz kezében, erős és hatalmas, mint Camill gróf kezében, akkor veszni kell.

Igen, veszni kell! az emberek még nem hiszik, a' törvény is tagadja, de én érzem hogy veszniem kell. Oh ha még egyszer lehetne újra születnem, 's újra élnem ifju életet, téged ölelnék, kit eddig ábrándozók léha álmának gunyoltalak, téged ölelnék becsület! oltáridra szentelném minden gondolatimat, zsámolyodhoz teriteném lelkemet életet, egy mosolyodért megvetném a' trónok csillamait, 's nem panasználék ha koldusrongy fedné is tagjaimat, csak téged érzélek keblemben, 's tiszta öntudatomat. O világ világ! mi más fogalmakkal járnék most utadon! mint nem irigyeném őket, kiknek fényök lelki nyugalomuk romjain építi csillogó varait, mint nem irigyeném őket, kiknek szerelmők, kiknek harátságuk, kiknek rokoni hajlomuk, megannyi titkos érdekek lánczszeme, mellyel összetartják gépelyivé vált életüket.

Azon nap, mellyen Camill grófnő levelet vettem, estvére már nála valék. Éjemet ott töltém, midőn egy koci robogás tőn figyelmessé. Kissé álmos valék, 's későre szedhettem rendbe magam. Midőn a' szobából kiakartam indulni, Camill gróf jött szembe velem.

„Megmondám“ szőlt Kordula lihegve dűhében, „megmondám nagysás uram.“

A' gróf dűhősen néze rám, kezével nyakon ragadt, 's keményen csapa arczul hogy csaknem elvesztém eszméletem. E' pórias bánás hasonló tette hıvt fel, 's öklöm sulya alatt a' gróf leszédűle, én pedig kirohanván csarnokából villámkind űvölték atyám faluja felé, melly innen két állomásnyira fekvék. A tyámat — ő miként irjam le? — a' halál kinjai közt leléem. Egy nap alatt árva voltam, árva 's mindentől elhagyott.

Most halljátok kiknek valaha nyomorult életem kezére kerül, halljátok miként játszodja világ elébe a' sors Biánka gyilkosát.

Rendelet jött hogy kerestessék meg házunknál egy bírői zár alá tett tőre a' rabló Paskulának, ki Szerenfy meggyilkoltatásaért

fogatott be; de börtönéből megszökött vala. Most azonban Szantaváry Emil által újra elfogatott. A' corpus delictin e' név olvasható „Sassy“ illyszerűleg hangzék a' rendelet. A' tör mint tudjátok Camill grófnál vala, ki észrevévén egész ügyet, a' törrel fellépett ellenem mint Biánka gyilkosa ellen. A' letartóztatott talár elvitetett azon szabókhoz kik nekem dolgozni szoktak, egyik szabó sajátomul ismeré, ki éppen készíté is, 's a' palást ablakban maradt darabja elárulá hogy a' gyilkot ugyan azon talár fődé. Kezemet testemet felöltőzteték már a' körűlmények. Most Biánka dajkája vétetett szorosabban kérdőre, 's ő a' bírők előtt ismétlé hogy urnője neki hallgatást parancsolt; de azt is hogy kinai közt gyakran kiáltánevetem. Egész világ tudá Biánka melly nemes volt, mint nem lakott szıvében boszu — 's azt is hogy engem szerelmi csalódásom őrjögővé tőn. Így megfogant a' gyanu 's gyilkossági pőr indult ellenem. Hah 's az egész azon nyomorult nap eredménye, mellyben Camill grófnőt haza kísértem 's a' rabló Paskulát tömlőczre hurczolám.

Ügyvédem elég élénk tapintattal tudá visszatörlni a' gyanut, elmondá hogy e' talárt bálra készittettem volt, 's megbizonyítám hogy használtam is; de városi szállasomról ellopott, könnyen meglehet, éppen a' keresett pőr által. Borral, pénzzel, fenyegetéssel szerzék tanukat — 's behizonyítám hogy atyám háza évek előtt rablőktől felveretett, cselédim kik azután szolgáltak esküt tettek hogy soha a' „corpus delicti“t nem látták. Elmondá ügyvédem, hogy Biánkával milly hő szerelmi viszonyban állék, 's adatul beadtam a' hány szerelmi levelt birtam tőle, egész vidék tanum volt mint lesujta Biánka halála, 's miként lehettem volna gyilkosa? Elmondá hogy ha nevem kiáltá a' haldokló, azt az örök elválás szomorú fájdalma sajtolá. Elmondá, 's behizonyítám egész faluval, hogy Biánka gyilkosának űldözésére, szobából rohantam a' nép közé, 's Camill grófra elégtételt kívántunk, ki illy aljas gyanusítással nem habozott beszenezni becsületem.

Nagyszerű habozás volt az alsó itélőszéken, végre kimondatott, hogy büntelen vagyok. —

Nem igaz ez, és még is az ítélet igazságos volt. Pőrem által azon nyomorult csirkelepő állása még inkább sulyosult, pedig ő bűn-

telen. Pörem felebbvitetett a' táblára, referense Szerenfy Géza volt, igen, az ábrándos, kit egykor gunyolék, kit egykor olly semminek néztem, olly ifjan mártáblai ülnök volt, kormánytól hazától szeretetve, míg én ki éltem ördögeiben biztam, egy reményhagyott nyomorult vagyok. Voltam Gézánál is hogy őt informáljam ügyemről. Vilma még most százszor kecsesebb a' méltán szeretett férj karjain. Nyájason fogadott a' kedves angyal, 's résztvevő fájdalommal igyekezett vigasztalni. O mi szép egy nő midőn vigasztaló angyalkint áll előttünk! hajh de nekem senki vigaszt nem adhat! — Géza melegen küzd mellettem, mondá ugyan hogy állásunk annyira összezavart, hogy tiszta meggyőződésig alig mondhatni ítéletet: de reménye van hogy az alsó szék ítélete megmarad.

XVII.

„Nemes ifju! nem méltatlanul emelkedél szép pályádra, te annak élte mellett szólál, ki egykor csaknem gyilkosod lón, te annak élte mellett szólál, ki nővéred életét, sőt ennél többet, becsületét áldozá fel állati hevénnek. Gézám, ha a' menny nyujthat a' kárhözatnak kezét, add baráti jobbod éltem végpercein, 's engedj meg nekem.

„Julia! nyomorulttá tettelek, 's te még is olly nemes valál, hogy nemcsak a' világ de Géza előtt is eltitkolád e' perczig bűnömet mellyel eltiprám holdogságodat. Te visszatértél most a' jobb emberek sorába, itt az emberek multadat még nem ismerik, 's én visszaadhatom némi részben mit tőled elraboltam. Éltem bűnei közül engedd azt leróvnom bár, mit ellened követtem 's viseld nevémet, légy nőm. Te habozsz? nem kívánom szerelmedet Julia, nincs jó, nincs rossz hölgy kinek szerelmére méltatlan né lennék, férjed egy perczig sem leendek körülünkben; de a' világ előtt férj kell neked: ezt kívánja Géza állása, ki bűneid megbocsájtva testvéri oldalához von, ezt kívánja viszonzása Vilma gyöngédségének, ki nem remegve a' világ lehető gunyjától, nem habozik jó férje bánatát enyhíteni irántad viseltető hajloma által — 's ezt kívánja ten becsületed. Ne tudd fel Julia hogy olly nyiltan beszélek, te egykor inkább ismerél engem, inkább önmagad, inkább a' világot mint én; te egykor e' förtelmet méltónak tartád magadhoz, 's én most érzem méltatlan vagyok

hozzád, méltatlan; de ha síromba még örömet vihetek, csak az leend ha kiengesztellek téged, kinek erkölcsi gyilkosod valék, 's megmentem azt, kit bűntelen hurczoltattam át a' börtön százszoros kínjain, hidegen nézve nyomorultságát. Ennyit tehetek az életben jót, ki ideig csak rosszat tettem, mert a' jóról nem valának fogalmaim; mert egy örökre átkozott indulat lelkőtt a' bűn örvényébe, mellynek hánykodó poklán túl e' perczig világot nem tanultam ismerni.“ —

Igy szólott Emil, halásápadtan jelenvén meg másnap hogy naplójának végsorait írta — Géza házánál, Julia átkarolta szerelme első hevével a' nyomorultat, 's Géza is rá adva megegyezését. . szokott szertartás szerint összehitelének.

„Megvan tehát“ szólott Emil, miután újra csak a' család volt körülte. „Juliam te hozzám mint becsületeshez jövé, kiről az ítélőszék kimondá hogy bűntelen. Én most mint bűnös visszaadom előbbi jogaidat. Mi javaim vannak mind vedd kezédhez, 's elvonulva Gézáék köréből, élj falvam magányában míg a' világ elfeled, javaid feleslegéből emlékezz meg a' nyomorultokról 's főként azon pórt ki Biánka gyilkolásával vádoltatva évek óta szenved börtönben, segítsd kiszabadulni után...“

„Es te Emil?...“ kérdé Julia.

„Meghalok, Julia, legyen tudtotokra: belsőmben méreg dul, két óra mulva nem leszek. Te könyezesz Julia! 's Vilma te angyal te is könyezesz? Oh boldog én még is, hogy van ember ki megsirasson. Ti édessé tettétek végperceimet, éltem legnagyobb idvét most izelitem. Ne könyeztetek, nekem kin volt az élet, a' halállal csak gyalázatomat előzőm, ne szánjatok... o én azt nem érdelem, ez utolsó gyöngéd érzelme is vad lelkemnek, csak egy elvesztett élet szomorú emlékezte, egy ellágyulás a' halál előtt... oh ha most jót tehetnék, annyi jót, hogy e' perczben egy élet bűnét kiváltva csöndesen szállhatnék síromba. Oh mi nehéz egy bűnös halála... az öntudat elébe tartja vétkeit 's nem lehet látásától menekülnie. Nyomorult kebel!... Ne könyeztetek édesim! — Gézám 10 óra, menned kell, ne vidd fel az actákat, pöremnek ezuttal vége szakad, megyek én szétrontani mit alkoték, 's kikiáltom az ítélőszék előtt: Biánka

gyilkosa nem az ártatlanul börtönözött pór; Biánka gyilkosa — én vagyok. —

XVIII.

Ugy is tön Emil 's szavának igaz voltát halálával pecsétlé. —

Dózsa Dániel.

Az izzákos halála.

(Dickens után).

Bátran merjük állítani, hogy azok közül, kik London utczáin naponként járnak szoktak, alig ha van egy, ki azon sokak között, kiket „látásból” ismer, ne emlékezne vagy egy nyomoru kinézésü egyénre, melyet aze-lőtt más állapotban ismert; melyet szinte ész-revehetlenül mélyebben 's mindig mélyeb-ben süllyedni látott, 's mellynek egészen meg-változott sötét nyomoru alakja, végre kelle-metlenül vagy fájdalomson felöttlik, midőn vé-le találkozik. Mellyik az, ki emberek között sokat forgott 's hivatala vagy ügyes bajos dol-gai következtében sok emberekkel jött érint-kezésbe, ki ne emlékezne az időre, midőn valamelly piszkos, rongyokba burkolt ember, ki most éhség és nyomor élőképéknél surran el mellette, egy tiszteletre méltó iparúzó, vagy irnok, vagy tehetős tisztviselő volt. Vagy nem emlékezne-e olvasóink előbbeni ismer-őseik között, egy elszegényült alásüllyedt emberre, ki inséghen pusztul el, kitél minden hidegen fordul el, 's ki az éhhaláltól senki sem tudja megmondani, hogy menekül meg? Ah, az illy esetek sokkal gyakoribbak, mint-sem hogy minden ember tapasztalatában elő ne fordulnának, 's mindeniket azon egy ok-ból kell származtatnunk—az italból, ez ör-jöngő szenvedélyből, ez irtóztató sovárgásból a' lassu de bizonyos méreg után, melly min-den megfontolást 's minden tekintetet elfojt legyőz, annyira, hogy szerencsétlen áldozat-ja nejét 's gyermekeit, rokonait 's barátjait, becsületét, jó hírét, egész életszerencsáját elfeledi, elhanyagolja, tenkre teszi, mig vég-re gyalázatos halál martalékja lesz.

Vagynak, kiket szerencsétlenség 's nyo-mor vezetnek e' bűn fertőjébe. Meghiusult remények 's kinézések; szeretteik elvesztése; bánat melly szívökön rágódik a' nélkül hogy azt megrepesztene: megtöré erejüket 's elve-vé eszöket, örültekhez hasonlítanak kik saját

kezök által halnak el lassu halállal. Azonban a' legtöbben öntudattal 's nyitott szemmel rohantak ez örvénybe, mellyből kevés kivé-tellel, senki ki nem menekül, 's mellynek éh-torka, az alásüllyedőket mindég mélyebbre 's mindég menthetetlenebbül alásodorja.

Egy illy szerencsétlen állott neje halálos ágya mellett, mig a' gyermekek Istenhez fo-háskodva térdelének, csak lassu zokogásuk szakasztva meg néha gyermeki fohászukat. A' szoba nagyon szegényül volt butorozva, 's egy tekintet e' halvány alakra, melly szemlá-tomást sir felé hanyatlott: elég volt tudatni hogy bubánat és szegénység és epeztő gond sok hosszu örömtelen éven át rágódtak a' szí-ven, melly keblében mintegy kifáradva már csak lassan vert. Egy éltes asszony, könyek-ben fürödvé, tartá karján fejét a' haldokló-nak—leányának.—De nem felé volt a' halvány arc fordulva, nem az ő kezét szoriták a' me-revény hideg reszkető ujjak—a' férj karját szoriták azok, rajta nyugodtak a' megtört fényü szemek, 's ő öszveborzadt. Öltözete ronda volt, arcza kigyuladt, szemei vérrel el-futottak, nézése meredt. Egy dözslakmározás-ból hivatott haza a' halálos ágyhoz.

Az ágy előtt egy ellenzős lámpa égett, melly a' körülálló alakokra szürkületi világot vetett, 's a' szoba több részét sötét árnyék-ban hagyta. Künn, a' házon kívül az éj hall-gatása uralkodott, 's benn a' szobában a' ha-lál csendje. A' kandalló párkányán óra állott, mellynek lassu perczegése egyedül szakítá fél-be a' mély csendet, 's ez mindnyájának fü-lében innepélyesen hangzott, mert jól tudták, hogy egy gyötrelmes óra eltelése után egy kiszenvedett léleknek halála óráját fogja az mutatni.

Irtóztatós a' halál közelgetésére várni—tudni hogy többé minden remény, 's felüdü-lés lehetetlen—és ott ülni, és hosszu, hosszu éjeken keresztül a' lassan vánszorgó órákat számlálni, pusztá, szomorú éjeken, millye-neket csak azok ismernek, kik beteg ágya mel-lett virasztottak. Vért fagyfaló, a' szív legked-vesebb titkait, az évekig mélyen a' kebelben zárt legörzöttébb titkokat, az öntudat és re-mény nélkül fekvőtől kibeszéltetve hallani, 's meggyőződni fölöle, mint nem használnak semmit hallgatás 's egy egész élet ravasz tet-tetése, ha midőn végre láz és lázas örjöngés az álarczot letépi. Sok meglepő különös dol-

got lehet néha haldoklók szájából hallani. Valomásokat, olly nem gyanított 's borzasztó vétkekről, hogy a' körülállók öszveborzadva futni szeretnének onnan, csak hogy az iszony mián, mit láttak 's hallottak, meg ne tébolyodjanak; 's hány nyomorult halhatott el egyedül tanuk nélkül, ki a' halálos harcban tetteket beszélett ki, mellyeknek csak megnevezése is a' legbátrabbat elüzi vala.

De az ágnál, melly mellett a' gyermekek térdeltek, illyesmi nem hallatott. A' haldokló szája néma volt. És midőn végre keze a' takaróra lehanyatlott, 's midőn szemeit a' gyermekekről atyjokra emelé, és sikeretlenül erőlködött szólani és a' párnára visszarogyott, csak lassu félig elfojtott zokogás törte meg a' mély csendet. Szinte észrevehetetlenül szunyadt el. A' gyermekek felibe hajoltak, 's előbb csak lassan, azután hangosabban 's végre a' kétségbeesés velőtrázó hangján kiáltották nevét, 's nem jött felelet. Hallgatóztak, de nem hallottak lélekzetvételt. Szívét tapogatók az anyának—de az már nem vert—megszakadt — az anya meghalt! —

A' férj egy székre rogyott az ágy mellett, 's égő homlokán egybekolesolá kezeit. Meredt tekintetét rendre jártatá végig a' gyermekeken, 's ha midőn szeme egyiknek könyben lábbogó szemével találkozott, öszveborzadt. Nem volt ki fülébe vigasztaló szót sugjon, nem senki ki reá szánva 's szeretettel tekintsen. Mindenik félve kerülte őt, 's midőn végre kitántorgott, senki sem követte, fájdalmát enyhíteni.

Volt pedig idő, mikor számos barátok siettek volna hozzá fájdalmát szives vigasztaló szókkal enyhítendők. Hol voltak azok most? Egyik a' másik után, barátok, rokonok, sőt még a' legközönségesebb ismerősök is visszavonultak tőle, 's hátat fordítottak az iszákosnak. Csak egyedül neje tartott ki mind végig hiven mellette a' jó és a' rosz napokban, a' szükségben és betegségben egyiránt, és mivel jutalmazta meg ezt neki? A' korcsomából ágyához tántorgott, elég jókor még, hogy meghalni láthassa!

Kirohant a' házból 's mintha üznék sietett az utcákon le 's az utcákon fel. Lélek-mardosás, szorongattatás és szégyen érzete tödultak lelkére. Félrészen, 's kábultan attól mit csak az imént látott 's hallott, visszabörtörkázott a' csak most elhagyott korcsomába.

Egyik pohár a' másikat követte. Mint tűz égett a' vér ereiben, 's agyában mint örvény zugott keringett. Meghalt! Hiszem mindnyájunknak meg kell halni, 's miért ne neki is? Ó igen jó volt neki, rokonai gyakran mondták ezt. Atok e' rokonokra! Nem elhagyták 's elhanyagolták-e őt, 's egyedül engedék napjait lekinlódni? Meghalt, 's talán boldog. Így volt a' legjobb. Ismét és ismét egy pohár! Hurrah! Mig tele volt a' pohár, tele pohár mellett vigan telik az élet 's miért ne üritné ki az örömpohárt fenéki?

Az idő eltelt; a' három gyermek felnőtt, 's többé nem volt gyermek; az atya a' régi maradt, ugyan azon mindennapi megjavíthatatlan iszákos, csak hogy még szegényebbül, czondorlattabban, 's elázottabban nézett ki. Az utcákon csatangoló fiai rég elhagyták őt, csak leánya maradt még mellette, éjjel nappal dolgozott, 's szép szó vagy ütletek még mindegyre szereztek az atyának valamit a' korcsoma számára. Így élt a' régi módon napról napra, 's az élet mellyet folytatott vig élet volt.

Egy estve szokása ellen jókor, tíz órakor — mert leánya sokáig betegen feküdt, 's következképen nem sok beinni való volt — haza tért, 's menet megfordult eszében, hogy azon esetben ha leánya munkájával valami készpénzt szerezni képes lenne, talán orvoshoz kellene folyamodni, vagy legalább azt a' fáradságot kellene magának venni hogy megkérdezze, mi baja. Esős és viharos decemberi est volt. Egy elmenőtől kevés alamizsnát kapott, kenyeret vett véle — mert érdekében volt, leányát ha lehet életben megtartani — 's nagy bajjal tovább sietett, mennyire eső és szél engedték. A' Fleet-utca 's a' viz partja között több sötét sikátorok vonulnak el, ezek közül egyikbe irányzá lépteit. — Egy a' rondaságig piszkos utca volt ez 's a' hazak nyomoru kinézésüek, majd mindenikből veszekedők vagy részegek lármája hangzott.

Légvonat vagy valamely sötétség barátja kioltotta volt az egyetlen lámpát az egész utcában, 's csak az ablakok világa vetett itt anott némi gyenge sugárt reája; a' szél keresztül füttyörölt az omló félben lévő házokon, ajtók 's ablaktáblák csikorogtak sar-kaikban, az ablakok rezgettek rámaikban, mint-

ha az egész városrész minden pillanatban egybeomlani készülne.

Tovább ment a' sötétben, néha az utca közép csatornájába tántorodott, 's végre elért az utolsó házhoz. Az ajtó, vagy jobban mondva annak töredéke, a' számos benlakók kényelmeért, nyitva állott, 's a' meredek recsegő lépcsőkön feltapogatózott, a' legfelső emeletbe.

Végre ott állott, csak egy pár lépésnyire szobája ajtajától; ez kinyillott, 's egy leány szorongva nézett ki rajta, egy inség sirmalmas gyermeke, kezét nyomoru kis gyertya elibe tartva.

„Te vagy atyám?“ kérdezé a' szerencsétlen.

„De hát ki is lenne más?“ volt az atya durva felelete. „Miért reszketsz? Ma nem sokat ihattam, mert italt nem adnak pénz nélkül, 's pénzt nem adnak munka nélkül. Mi az ördög lelte most ezt a' leányt?“

„Roszul vagyok, atyám — erősen roszul“ felelt a' leány, könnyekbe kitörve.

„Hm!“ mondá az atya olly hangon mint mikor az ember valami kedvetlen dolgot igazolni kénytelen, mit pedig nem látni inkább szeretne. „Neked megkell, megkell gyógyulnod, mert pénzt kell hogy kapjunk. El kell menned a' város orvosához, 's valamit rendeltetned kell magadnak. Azért fizetik a' gazembereket. Miért állasz ott az ajtó előtt? állj félre hogy mehessek be.“

„Atyám“ suttogá a' leány, maga után az ajtót behuzván 's utját állva „Villiam ismét itt van.“

„Ki?“ kiáltá az atya visszahökkenve.

„Pst! Villiam, Villiam a' testvérem“ monda a' leány.

„És mit akar, mit keres ő itt?“ kérdezé az atya — „pénzt, ételt, italt? Ugy nem jó helyt jár. Add ide a' gyertyát, ide vele bolond, ne félj mert nem bántom.“

Ki kapta a' gyertyát leánya kezéből 's bémént.

Egy tört széken, fejét kezére támasztva, 's szemeit a' kandalló hamvadó tűzére meresztve, ült egy rongyos mintegy 22 éves ifju. Midőn az atya belépett, felugrott ülőhelyéből.

„Reteszeld be az ajtót Mari“ kiáltá hevesen — „reteszeld be az ajtót. Olly szemeket meresztess reám atyám, mintha nem ismernél.

Az igaz rég az ideje, mióta a' háztól elüzel, 's lehet hogy az óta elfelejtettél.“

„De mit akarsz most itt?“ kérde az atya, véle szemben foglalva helyet „mit keressz itt?“

„Menédéket“ felelt a' fiu. „Bajban vagyok, 's azzal vége. Ha megcsipnek, függeni fogok; ez olyan igaz mint kétszer kettő négy. Megcsipnek pedig ha itt elrejtve nem maradok; ez is éppen olyan bizonyos.“

„Azt akarod ezzel mondani hogy rablást vagy gyilkosságot követtél el?“ mondá az atya.

„Igen“ felelt a' fiu „csudálkozol rajta?“

Merően nézett atyjára: 's ez szemeit a' földre szegzé.

„Hol vagynak testvéreid?“ kérdezé hosszú hallgatás után.

„Hol többé nem lesznek terhedre“ felelt a' fiu.

„John Amérikába ment, 's Henry meghalt.“

„Meghalt!“ kiálta az atya, 's öszveborzadt.

„Meghalt“ ismétlé az ifju „karjaim közt halt meg, mint egy kutya föbe lövetve egy erdész által. Tántorgott, 's felfogtam, vére ellepte kezemet. Patak módjára folyt oldalából. Közel volt az ájuláshoz 's még is letérdelt, 's könyörgött Istennek, hogy ha anyja égben van, hallgassa meg az örök irgalom annak kérését legkisebb fiáért. „Én voltam az ő kedvence, Vill“ így szólt „'s most örömmel gondolok reá, hogy én, midőn haldoklott, noha akkor még csak kis gyermek voltam, ágya mellett letérdeltem, 's Istennek hálát adtam azért hogy annyi szeretetet adott szivembe iránta, hogy soha nem tettem semmit mi neki but, vagy fájdalmat okozott volna: ah Vill, miért kellett neki meghalni 's atyámnak életben maradni!“ ezek voltak utolsó szavai, érts belőle a' mit érthetsz vagy akarsz. Te részegen agyba föbe verted őt az nap midőn elszaladtunk, 's most már ez lett a' vége.“

A' leány hangosan zokogott, az atya befedé arcáját két kezével, 's elő hátra lógatta magát.

„Ha engemet elcsipnek“ folytatá az ifju „felakasztanak, mert az erdészt föbelöttem. Itt nem találnak reám, ha te atyám el nem

árulsz. Ha te ezt nem teszed, elrejtve maradok itt addig, míg módot találok az országból menekülni.“

(Vége következik.)

Nagy Péter végrendelete.

(A' Sieb. Wochenbl. után).

A' legszentebb 's elválaszthatlan Háromság nevében. Mi I. Péter, minden oroszok csárja 's magánura, az orosz nemzet trónja 's kormánya öröklői és utódainak. A' nagy Isten, kitől birjuk lételünk és koronánk, miután felvilágosított szentlelkével és gyámolított hatalmával, képessé tesz hinnem, mikép az orosz nemzet egész Europa feletti uralkodásra vagyón hivatva. Hiedelmem alapjául szolgál t. i. hogy nagyobb része az enropai nemzeteknek tehetlenséggel határos vénségi állapotra jutott, vagy pedig arrasebes léptekkel tart, ebből következik, hogy azokat egy fiatal és új nemzet könnyen meggyőzheti, midőn ez utóbbi egész hatalmát 's növekedését eléri. Nyugot és kelet tartományainak ezen észak-ropi megrohanását úgy tekinthetni, mint a' gondviseléstől rendelt időszaki mozgalmat, melly ekkép szülte ujjá a' romai nemzetet a' barbár népek berontása által. Az északi népek vándorlásai hasonlók a' Nilus kiáradásához, melly bizonyos időben Egyptom sovány helységeit megkövéríteni érzék. Én Oroszországot mikor átvettem, patak volt, most úgy hagyom el mint folyámat, utódim által téres tengerré teendő, melly arra van határozva, hogy termékenyítse az elszegényült Európát, és hullámi minden gátak daczára, mellyeket az elgyengült kezek tennének ellenök, szét fognak ömleni, ha következőim igazgatni tudandják utjokat, — ezért tehát következő jegyzésimet hagyom reájok, 's azokat állandó sigyelmök és észlelésökbe ajánlom, miként Móses a' Zsidó népnek törvénytábláit ajánlá.

I. Tartás az orosz nemzetet szüntelen hadi lábón, hogy legyen a' katona mindig lelkesült és gyakorlatban, 's csak akkor hagyják nyugodni, midőn az állodalom pénzügyén kell segíteni; gyarapítsák a' hadisergeket, válasszák meg a' megtámadásnak kedvező időpontokat; úgy működjenek, hogy béke a' háborunak, és háboru a' békének használjon, a' növekedő Oroszország dicsősége és boldogsága érdekében.

II. Minden lehető eszközök által karolják át Europa minden világosodott nemzeteket; kapitányokat, hadvezéreket háboru—és tudósakat béke idején vonjanak magukhoz a' végett, hogy használja az orosz nemzet azt, mi más nemzetektől használható, de a' nélkül hogy valamit sajátjából elveszitsen.

III. Vegyenek részt minden alkalommal Europa mindennemű civódásai- 's harcaiból, 's főkép Németországéiból, melly közelebb létevel közvetlenebbül érdeklő.

IV. Lengyelországot szakgassák részekre, folytonos zavart és vetélyt táplálván benne; a' hatalmasokat nyerjék meg arannyal, folyjanak be az országgyűlésekre vesztegetéssel, hogy a' királyválasztási munkálatokban részük lehessen; szerezzenek párthiveket, azokat őltalmazzák, eszközöljék ki az orosz sergek bevitelét, 's tartsák ottan, mig eljön az idő, hogy mindörökre ott maradjanak. Ha a' szomszéd hatalmasságok ellenszegeznék magukat, azon perczben csendesítsék le, eldarabolván az országot, miglen visszavehetik tőlük, mit nekik adtak.

V. Szakítsanak el mennyit csak lehet Svédhontól, 's kötelődzenek belé, hogy tőle megtámadtatván, légyen ürügyök meghódítására; e' végre idegenítsék el Dániától és Dániát Svédhontól, 's gondosan tartsák fen versenységöket.

VI. Az orosz fejedelmek, házastársakat a' német herczegnök közül vegyenek, hogy ezáltal szaparítsák a' családi szövetségeket, közelítsék egymáshoz az érdekeket 's így önként simuljon Németország érdekünkhöz, befolyásunk öregbitésével.

VII. Becsüljék kiválólag Angolország szövetségét saját kereskedelmünkért, mint a' melly olly hatalmaság, mellynek több szüksége van ránk tengerészetéért, 's a' melly hasznosabban befolyhat tengerészetünk kifejlődésére; cseréljék be fáinkat 's más terményeinket aranyával és állandósítsanak kereskedőik, hajósaik 's a' mieink közt folytonos viszonyokat, mellyek a' honunkbelieket hajózás és kereskedelemre képezik.

VIII. Szünet nélkül terjeszkedjenek észak felé, a' balti tenger hosszában, hasonlólag dél felé a' fekete tenger hosszában.

IX. A' lehetőségig mind inkább közeledjenek Konstanczinápolyhoz 's Indiához. Ki ezekben uralkodó, az valódi uralkodója a' vi-

lagnak; következõleg keleszsenek folytonos háborut most Törökországban, majd Perzsiában; állapítsanak hajóműhelyeket 's raktárakat a' fekete tengeren; tégyenek szert lassan lassan ezen tengerre, mint szintén a' báltira, melly kettõ szükséges pontok a' terv sikerültére; siettesék Perzsia hanyatlását; hatoljanak a' perzsiái öbölbe; állandósítsák a' lehetőségig Syriában a' levantei és kereskedést és nyomuljanak Indiákig, mellyek a' világ raktárai. Egyszer ott levén, kevés szükségünk lesz Angolország aranyára.

X. Legyen gondjok Ausztria szövetségét keresni és fentartani; céljait Németország egykori királyságának elnyerésére látszólag támogatni, 's ellene alattomban a' fejedelmek féltékenységét élesztgetni.

Szintugy legyenek rajta, hogy ezek vagy amazok gyamolítást Oroszországnál keressenek, 's ez felettök némi védhatalmat gyakoroljon, melly elõkészítõje legyen a' jövõbeli uralkodásnak.

XI. Az ausztriai házban gerjesszenek érdeket aziránt, hogy a' török Európából kiűztesse, 's ha Konstánczinápoly meg lesz hódítva, ama vetélytársat semlegesítsék vagy azáltal, hogy Europa vén állodalmait ellene izgassák, vagy az által, hogy a' hódítványnak egy részét neki engedjék, azt egykor ismét elveendõk tõle.

XII. Az egymástól szakadások által elválasztott görögöket, kik magyar, török vagy déli Lengyelországban elterjedvék, összesítsék mind magok körül; tegyék magukat azoknak középpontjává, támaszává, 's némi papi felsőségénél fogva eleve vessék meg egy közönséges uralkodásnak alapját.

XIII. Ha Svédhon miénk, Perzsia legyőzve, Lengyelország leigázva, Törökország meghódítva, hadisergeink egyesülvék, a' fekete és bálti tenger hajóinktól õrizvék: akkor külön és titokban, ajánlatot kell tenni, elõbb a' versailles-i udvarnak, aztán a' bécsinek, a' világuralkodás velek leendő megosztása iránt.

Ha valamelyikök hajlik az ajánlatra, mihez kétség nem férhet, midõn nagyravágyuk és önzésöknek hizelegnek, akkor használják az egyiket a' másik megrontására; azután semmisítsék meg a' hátramaradottat is, olly harczot kezdvén ellene, melly kétes semmiképen

nem lehet, minthogy Oroszország már akkor sajátul bírja keletet 's Europa nagy részét.

XIV. Ha nétalán, mi nem igen valószínű, Oroszország ajánlatát mindketten elvetnék, akkor egymás ellen kell uszítani õket, 's oda vinni hogy egymást fölemésszék. Az eldöntõ pillanatot használva Oroszország, elõre már összegyűjtött sergeit küldje Németországra, mialatt két tetemes hajóhad, egyik az azovi tengerbõl, másik az archangeli révbõl, ázsiai vadnépekkel megterhelve, a' fekete és bálti tenger fegyverzett flottái kíséretében kiindul. A' középtengeren és oceanon elõnyomulva, elárasztják aztán egy felõl Frankhont, míg másfelõl Németország lesz megtámadva, 's ha egyszer legyõzik e' két tartományt, Europa több részeit minden kardcsapás nélkül könnyû lesz iga alá vetni.

Igy lehet 's kell Európát meghódítani!

Jegyzés. E' historiai és politikai tekintetben figyelemre méltó okiratot az ügyes és lelkes d' Eon lovag, nõköntõsben végrehajtott diplomatikai küldetése alatt Erzsébeth orosz császárnõ udvaránál—kinek õ olvasója volt 1756ban—lemásolván, külügy miniszter Bernis abbásnak, sõt XV Lajosnak is 1757ben átnyújtotta vala. A' kalandos életü lovagnak 1810ben történt halála után több hátramaradt irományai e' végrendelettel együtt a' külügyek irodájában tartattak, 's használatuk Gaillardet úrnak, d' Eon hiteles emlékiratihoz, Broglie herceg részérõl lön megengedve, mellyekhez jött még egy csomó magánlevél és értekezés egy rokon szívességébõl, miknek eredetieci jelenleg, a' d' Eon szülőföldén, a' Tonerre-i könyvtárban ritkaság gyanánt állanak. Gaillardet ur hiteleseknek állítja mind ez emlékiratokban felhozott okiratokat, következõleg a' Nagy Péterét is, 's méltán sajnálja, hogy d' Eon „az elõleges elmékedéseket“, mellyeket az magában foglalt, csak töredékesen közölte.—

Holmi.

Az öregek pirongatják az ifjakat, hogy idejõket elpazérolják; pedig õk magok csak azért sajnálják eltűnt ifjuságukat, mert az öregségnek nincs mit pazérolnia többé. A' tisztességes irigység.

Bizalom a' lélek szendere.